

LBRIS

We know
books

STELIAN TĂNASE

POVESTEA UNUI TERORIST

Haos & Anarhie

Editura Omnium
București • 2022

Cuprins

PARTEA ÎNTÂI	7
1. Odessa	9
2. O melodramă ca-n Dostoievski	34
3. Cazul Bujor	46
4. O săptămână ceva mai fierbinte	54
5. Procesul lui Bujor	66
6. Rătăcitor	75
7. Casa din strada Stelea Veche nr. 15	83
8. Troica	92
9. Noaptea atentatului	97
10. Scene de groază	102
11. Ce scriu ziarele	107
PARTEA A DOUA	111
1. Lenin la Kremlin (1920)	113
2. Un personaj-cheie	117
3. Banii, banii, banii	120
4. Definiția unui atentat	128
5. Omul cu cârlig	143
6. Lăptăria lui Enache	154
7. Ficțiune vs realitate	159
PARTEA A TREIA	163
1. Capturarea	165
2. La siguranță	170
3. Măsuri excepționale	174
4. Procesul	179
PARTEA A PATRA	193
1. Doftana	195

2. Viața la închisoare	198
3. Singur într-o celulă	207
4. Scrisori de la Doftana	214
5. Campanii.	227
6. Începe numărătoarea inversă	233
7. Ecouri de presă	243
8. Postmortem	248
9. Finaluri provizorii	251
10. Care încotro	269
11. Oglinzile propagandei	271
EPILOG	279
CRONOLOGIE	287
INDEX	293

1. ODESSA

Această poveste nu a fost spusă niciodată. Ne vorbește despre atentatul cu bombă de la Senat comis de Max Goldstein. O istorie cu oameni foarte tineri, meseriași, studenți, soldați, mai toți dezertori. Parcursul lor are un tipic — ipostazele, tipurile umane, pașii sunt identici. Teroriștii — ieri, ca și azi — nu au o patrie a lor (o reneagă, sunt renegați) și le trebuie — la schimb — un surogat. Identitatea teroristului este una difuză. Totul pornește de la familie. Sunt ignorați de aceasta, tratați din copilărie când cu indiferență, când cu violență. Nu se simt iubiți, probabil nici nu sunt. Sunt văzuți prost acasă — casa fiind imaginea în mic a acelei patrii inexistente. Sărăcia îi copleșește și îi umilește, ca și lipsa educației. Frecventează prea puțin școli sau biserici/temple și sunt dominați de resentimente. Sunt demonstrativi, vor să-și probeze statutul, să aibă întâietate, să arate neapărat că sunt cineva. Au trăit copilării nefericite. Ruptura de mediul natural este prima condiție pentru nașterea unuia care vrea să schimbe lumea, dar mai întâi s-o distrugă. Personajul din aceste pagini pleacă de acasă copil fiind, vrând să reușească în viață. Este un marginal, un ins plasat fără voia lui la periferia societății. Rătăcește prin lume, este un vagabond, un lumpen. Are trei periferii de sfidat. 1) Sărăcia — care îl priva de orice șansă socială, ridicând în calea planurilor celor ca el un obstacol de netrecut. Sunt nouă copii la părinți. 2) condiția de evreu într-o lume cu multe tare antisemite. Este un străin, nu este asimilat culturii autohtone. Există și

o memorie a pogromurilor. 3) Lipsa unui orizont, ignoranța. Destui din zona care furnizează recruți pentru grupările tero-riste sunt analfabeți/semianalfabeți. E suficient să vezi în arhive înscrisurile lor din anchetă pentru a înțelege la ce nivel precar se găseau. Mai niciunul nu vorbește/nu scrie corect. Uneori, la interogatorii au nevoie de traducători sau de stenografi. Nu sunt nici pe departe integrați. Azi paradigma pare să se schimbe parțial. O parte dintre teroriști absolvă universități, au doct-rate chiar. Max Goldstein termină numai două clase primare. Încearcă să urmeze Școala Comercială din București, bd Domniței, dar este nevoit să abandoneze și se întoarce acasă, la Bârlad, în orașul de provincie unde nu se întâmplă nimic. Cauza nu este lipsa de zel, ci faptul că familia n-a avut resurse să-l susțină. Este primul lui mare eșec. Îl împinge la periferia societății, îl separă de restul contingentului, îl radicalizează — e prima condiție pentru a te transforma într-un dușman. Abandonul școlar îi răpește șansa de a reuși în viață pe căi normale. Voia să fie comerciant. Nu avea niște idealuri mărețe greu de atins. Un vis mic-burghez, provincial. Bucureștiul visat îl res-pinge. Așa citește el situația. Se va întoarce cândva contra lui și îl va lovi cu ură. Din păcate pentru el, eșecurile se vor repeta. Viața lui Max Goldstein a mers din rău în mai rău. Ambițiile lui par să se termine când se întoarce acasă, la Bârlad. Era un loc pe care îl detesta, revolta lui pornește de aici. Aparent s-a re-semnat, renunță la planurile de reușită.

Din 15 august 1916, România se află în război. Riscând încor-porarea, Max Goldstein dispare din Bârlad la mijlocul lunii septembrie 1917. De aici începe destinul lui. Trece clandestin granița într-o Rusie aflată în plină revoluție după abdicarea țarului la 14 martie. De facto, Rusia era o republică cu un guvern provizoriu condus de Aleksandr Kerenski. Max Goldstein se înflăcărează în haosul și libertatea din jur, în raport cu osifi-cata provincie românească în care trăise până atunci. Ajunge

la Odessa cu trenul, traversând fronturi, zone periculoase, de-bandada unui Imperiu care dispare în neant cu fiecare zi. Se înscrie într-un club anarhist și se alătură unui grup format din refugiați români; cei mai mulți sunt dezertori. Trece printr-un ritual de inițiere. Primește ceva instrucție militară, este supus îndoctrinarii, cum se întâmplă și azi în tabere speciale de an-trenament pentru teroriști. Găsește familia-surogat pe care o căuta. Trăiește pentru prima dată sentimentul apartenenței. Odessa este un oraș cu bogate tradiții anarhiste. Ohrana — po-liția secretă rusă — a dus un război de lungă durată cu grupu-rile anarhiste care au operat în oraș. Anarhistul e bine cunoscut aici și este privit de imaginarul colectiv ca un personaj eroic și romantic. Dispus la sacrificiu, acceptând să moară de tânăr pentru binele celorlalți și pentru libertate. Anarhistul era răz-bunătorul celor simpli, dușmanul statului opresor și al țarului autocrat. Cu această imagine are de-a face eroul nostru când ajunge aici. Odessa se află în cel mai dificil moment, pradă bandelor înarmate, în profundă incertitudine. Destule locuri din oraș amintesc de anarhiști. De la finele secolului al XIX-lea orașul a fost martor al unei serii de atentate, procese și execuții. În 1878, are loc execuția anarhistului Kovalski, urmată de re-presaliile sângeroase din 1879, când anarhiștii sunt decimați de Ohrana. Fatalmente, ciclul se reia — atentat, ancheta Ohra-nei, represalii, procese, execuții. Unele dintre primele grupuri de anarhiști din Rusia se constituie aici. De pildă, Bezmotivniki, care în 1905 pun o bombă la cea mai populară cafenea din oraș, „Libman”. Odessa în 1917–1918 este plină de amintiri, atmosfera era favorabilă anarhistului. Exista și amintirea re-voltei marinarilor de pe cuirasatul „Potemkin”, din vara anului 1905. Nu e de mirare că Max Goldstein găsește un mediu favo-rabil ideii anarhiste. Era deja un adversar al autorității de orice fel. Stat, capitalism, bănci, religie...

UBRIS We know books

Toamna anului 1917 a fost decisivă pentru Rusia, pentru lumea întreagă, dar și pentru el. La Petrograd, în noaptea de 24/25 octombrie 1917, bolșevicii preiau puterea în urma unui puci executat de Gărzile Roșii. Lucrurile evoluează cu repezi-ciune. Situația se răstoarnă frecvent. Puterea trece dintr-o mână-ntr-alta. Lucrurile nu sunt deloc clare... La Odessa ia ființă sub patronajul lui Cristian Racovski și Mihail Gheorghiu Bujor „Comitetul social-democrat român de acțiune”. La 10 ianuarie este organizat „Batalionul revoluționar român” (brațul înarmat al revoluției) cu sediul în strada Prohorovska 42. Adună români vagabonzi, dezertori, lumpeni, șomeri, inși fără căpătâi veniți din țară. Max Goldstein face parte din primul eșalon — aderă alături de alți 400 de aceeași condiție cu el. Ce-și amintește un martor ocular, fotografatul Iosif Berman, la Poliția de Siguranță:

Imediat după ce maximaliștii [bolșevicii, n.a.] luară puterea, această organizație a luat o altă formă, revoluționară, turbulentă, cu ieșiri în stradă, cu arestări, cu rechiziționări, confiscări și teroare, jaf și imediat a format un batalion revoluționar, ai cărui oameni au fost recrutați din mai toți dezertorii din țară și mulți certați cu justiția, care habar nu aveau de socialism. Mulți — marea majoritate — oameni simpli și care mai mult din cauza mizeriei, când din cauza războiului civil, industria dezorganizându-se, fabricile fiind închise și negăsind de lucru s-au înscris în acest batalion ademeniți și de propaganda care se făcea printre ei, că vor fi bine plătiți, echipați și masă bună. (...) într-adevăr batalionul era bine aprovizionat cu alimente alese căci organizația pusese mâna pe cooperativa parlamentarilor români și multe efecte destinate frontului român, trimise din America, au fost confiscate și date batalionului revoluționar (...) Toate au fost bune până când batalionul (...) urma să apere revoluția amenințată de către nemți în Ucraina și trupele române ce ocupau Basarabia. Zilnic și seara se țineau întruniri, făcându-se propagandă pentru înscrierea în batalion (...) care era destinat să plece pe front. Câte unul „tovarășii” ce formau batalionul dispărură și

zilnic în loc să crească, scăzu! Unii fricoși se băgau în spitale ca bolnavi. Alții se îmbrăcară civili, vindeau efectele, arma, în fine ce se putea fura și vinde. Conducătorii au văzut că dau faliment dacă batalionul care înghițea fonduri enorme se descompunea rușinos tocmai în acele clipe grele, au accelerat trimiterea pe front. (...) Se alese atunci în pripă un comandant (...) și în câteva zile vedem batalionul echipat. Rămăseseră doar câteva sute. Câteva zile în șir au demonstrat pe străzi cu drapel și placarde, cu „Trăiască revoluția română!” și după câteva cuvântări ținute de Racovski și Bujor (...) — în timp ce nevasta lui Racovski împărțea flori soldaților, cu muzica în frunte — fu pornit la gară și imbarcat. Am observat că pentru ca oamenii să nu fugă, au fost îmbătați și până să plece trenul cu ei au mai dispărut câteva zeci de inși.¹

Când Racovski vine la Odessa, Max Goldstein își găsește în el un patron. Reprezenta autoritatea de care nu avusese parte. Îl admira, și e câștigat de revoluție — exact ce îi oferea Racovski. Își pierduse deja credința în urma eșecurilor avute. Devenise ateu — ca efect al bețiilor și bătăilor administrate de taică-su. Figura tatălui s-a desacralizat. Dacă există un Dumnezeu — s-a întrebat — de ce permite existența răului și a suferinței? Suntem în plin război, un război cu milioane de victime. Pe lângă Dumnezeu făcut vinovat, și capitalismul este vinovat. Își însușește ideologia propagată de bolșevici și anarhiști — revoluția. Acest conținut sufletesc era de fapt un cocteil difuz, fără profunzime — un mixt însușit la repezeală prin birturi, ședințe, la lecții serale alături de dezertori, cu propagandiști improvizați. Ce înțelege este cât se poate de simplu, anume că dușmanii, adică burghezia și statul trebuie abolite. Vechea orânduire — în care eșuase — trebuia distrusă: distrugerea vechii lumi era un punct central, o obsesie, după Neceaeve și Bakunin, 1869. La Odessa administrația e practic dizolvată. Racovski și

¹ ANIC (Arhivele Naționale Istorice Centrale), FD (Fond) 96, D (dosar) 2730, ff. 67–68.

Bujor părăsesc în grabă orașul pentru a participa la Petrograd, la întâlniri cu Lenin & Co. Aici se distribuie puterea, rolurile, influența — exact ce căutau cei doi. Se întâlnesc separat, de câteva ori, și cu Lenin. Căutau o slujbușoară, dar mai ales își imaginau că vor rămâne în istorie ca niște Robespierre, Danton, Saint-Just. Pentru bolșevicii din Vechea Gardă, ce se întâmpla în Rusia era continuarea Revoluției Franceze. Din cauza asta încercau să o imite prin toate atitudinile lor. În plus, erau susținătorii ideii că, dacă nu se vor produce alte răsturnări ale regimurilor burgheze din Europa, încercarea condusă de Lenin va avorta. Amândoi participă la ședințele Consiliului Comisariilor Poporului (guvernul bolșevic) convocat de urgență după trecerea armatei române la est de Prut. Se înființează „Comisia pentru lichidarea contrarevoluției române”, care trebuia să organizeze în termen scurt o revoluție bolșevică în România. Din Comisie făceau parte Racovski și Bujor, plus alți câțiva, ruși și ucrainenii. Pentru a-și atinge scopul, Lenin semnează un decret (la 15 ianuarie 1918) prin care se alocă acestei Comisii cinci milioane de ruble (un milion din sumă era în lei) luate din tezaurul României aflat la Moscova.

La 3 februarie, Batalionul revoluționar român din care făcea parte și Max Goldstein atacă, sub comanda lui Bujor și Ion Dic-Dicescu, flota românească din Marea Neagră. Bujor & Co sechestrează flota românească și o predă Gărzilor Roșii în numele „înaltelor idealuri proletare”. În aceeași zi Max Goldstein participă la ceremonia rebotezării vaselor românești capturate. Iahturile regale „Împăratul Traian”, „Durostor”, „Principesa Maria”, „Dacia”, „România” devin „1907” „Revoluția socială”, „Ion Roată”, „Emanciparea”. Drapelul tricolor este coborât de pe catarg și batjocorit, înlocuit cu unul bolșevic, roșu, în urale și strigăte sălbătice — „Jos România oligarhică!”, „Trăiască revoluția rusă!”. Max Goldstein & Co jefuiesc averea Serviciului Maritim Român — veselă, argintărie, foarte mulți bani, bijuterii,

bunuri. Valori de mai multe milioane lei/aur sunt jefuite și transportate cu un tren la Moscova.

Odessa agonizează, este în plină anomie. Gărzile Roșii combat deopotrivă trupele austro-germane și Gărzile Albe ale lui Denikin, care se apropie de oraș și sunt bine înarmate. Suntem în zilele încheierii tratatului de pace dintre Rusia și Puterile Centrale la Brest-Litovsk. Max Goldstein e nevoit să se retragă la Kherson, odată cu așa-zisul batalion revoluționar român și regimente ale Armatei Roșii. Când situația frontului se schimbă și forțele Puterilor Centrale și ale generalului alb Denikin bat în retragere, revine la Odessa. Acum furia și frustrarea se dezlănțuie. Max Goldstein participă la arestări, la atentate și ambuscade. Devalizează depozitele armatei române, prăvălii, percheziționează hoteluri și vase din port. Jefuiește bănci, expropriează bunuri „în numele revoluției”. Se integrează în grupurile anarhiste care colaborau cu bolșevicii, dar nu s-ar spune că își găsește locul — suntem într-o lume a confuziei, aflată în continuă schimbare. Racovski pleacă la Petrograd (vara 1918) să se alăture lui Lenin, Odessa nu mai oferă unui dezertor ca el nicio perspectivă. Mai ales după ce Batalionul revoluționar român este desființat sub amenințarea ofensivei trupelor austro-germane. Membrii batalionului primesc câte o soldă și sunt dezarmați. Rusia era un imens sat fără câini sau cu prea mulți. Max Goldstein pleacă la Moscova să frecventeze cluburile unde se întâlnesc anarhiștii. Frecventează cursuri de agitație revoluționară, conspirație, atentate și propagandă. Poartă o uniformă cazonă — singurele haine pe care le avea. Face experiențe cu explozibili, obuze, cu bombe artizanale. Atentatul cu bombă este apanajul anarhistului. Fiind lipsit de experiență, o bombă îi explodează în apropiere — suntem în iulie 1918. Este un moment decisiv, ca și părăsirea școlii. Devine un infirm, e lipsit de brațul drept. Poza lui romantică și eroică pe care o afișa cu mândrie în toate ocaziile ia

sfârșit. Infirmitatea este întâi de toate o umilință. Capătă complexe de inferioritate cu care le înlocuiește pe cele de superioritate de până atunci. Ura lui se îndreaptă indistinct spre orice. Are destule lucruri de răzbunat. E un om al resentimentului, o caracteristică universală a teroristului. Inserarea lui în patria de adopție — Rusia — este ratată. Dintr-un cadru de perspectivă, care putea fi un comandant militar, un agitator politic, devine un leș care mășcăluiește la coada trupei...

Max Goldstein simte că nu mai trebuie nimic...

Grupurile anarhiste au fost o vreme tolerate de bolșevici. Piotr Kropotkin se întoarce din exilul occidental în Rusia, crezând că, odată dispărut țarismul, anarhiștii vor putea să activeze nestingheriți. Își doreau o societate anarhistă, fără dominația statului. Exact invers decât plănuia Lenin, obsedat de control și putere. La început, bolșevicii (prea slabi) au colaborat cu anarhiștii și esserii. Această politică se schimbă începând cu aprilie 1918 când grupările politice, anarhiștii, sunt dizolvate. Mulți sunt arestați, iar presa oficială declanșează o campanie furibundă împotriva lor, odată cu atentatul la viața lui Lenin din 30 august 1918, când Fania Kaplan trage asupra lui și îl rănește grav. Teroarea ia locul relativei toleranțe de dinainte. Se reintroduce pedeapsa cu moartea. Fania Kaplan este executată de Ceka, la 4 septembrie, în garajul Kremlinului. Anarhiștii sunt prizonieri, sediile închise și devalizate. Acțiunile lor sunt supuse la represalii din partea Gărzilor Roșii. Sunt aruncați în închisori, exilați în insulele Solovki din Nord. Agenții Ceka îi hăituiesc, mulți dintre ei intră din nou în clandestinitate sau emigrează.

Odată batalionul revoluționar român dizolvat, Max Goldstein rătăcește singur prin Rusia — nu își găsește locul. Dăm de urma lui la Moscova și Harkov, unde Cristian Racovski a devenit președinte al Ucrainei bolșevice. În decembrie 1918, Max Goldstein este semnalat la Odessa alături de alți veterani — Alter Zalic,

Șmil Marcovici etc. „care se ocupau de mersul mișcării socialiste române și de a avea legături cu țara”. Nici aici nu pare să se mai întâmple ceva. Folosind un pașaport fals, se întoarce la București unde ajunge la 21 decembrie 1918 „aureolat de participarea la revoluția rusă”.

Odessa era „cel mai însemnat și mai activ port din Marea Neagră, (...) unul dintre cele mai frumoase orașe ale Rusiei și dintre cele mai mari. Număra aproape un milion de locuitori în anul 1917”.¹ Eroul acestor pagini este, de fapt, un antierou. Se pretinde „revoluționar de profesie”. În toamna 1917, când ajungea la Odessa, se găsea la capătul unei scurte perioade de pace, dar războiul se apropia cu repeziciune. Dezertorul român din Bârlad se pretinde anarho-comunist. Pentru cineva ignorat de cei din jur, să ai o identitate este esențial. Scund — 1,67 m, blond, cu părul creț, se pieptăna pe spate, nu purta barbă, nici mustață, lucru rar în acel timp. Era corpulent, umbla într-un veston trei sferturi, cu pantaloni până la genunchi, purta jambiere, încălța cizme cazone. La Odessa îl găseai în port prin localurile unde anarhiștii pierdeau vremea în discuții interminabile. Îl găseai și printre bolșevici. Dacă se vorbea despre revoluție, marota lui, rămânea să asculte. Îi plăcea să audă că lumea se va schimba în curând și steagurile roșii vor fi arborate pe toate fațadele. Le prefera pe cele negre/roșii ale anarhiștilor, dar atâta timp cât și unii, și alții erau hotărâți să abolească statul și să elibereze omul i se părea în regulă. Anarhiștii erau mai numeroși, mai cunoscuți în Rusia decât bolșevicii la începutul secolului. Aveau o bogată tradiție, dar după izbucnirea războiului bolșevicii se aflau mai aproape de putere. Max Goldstein s-a simțit din prima zi în largul lui la Odessa, un oraș locuit de ruși, evrei, greci, ucraineni, tătari, georgieni, turci,

¹ Grigore Procopiu, *Parlamentul în pribegie (1916–1918)*. Amintiri, note și impresii, Introducere de C.D. Dissescu, Tipografia Societății Anonime Române „Viitorul Vâlcei”, 1920, pp. 43–44.

armeni. Negustorime și lucrători în port. Făceau diverse meserii — reparau nave, erau hamali, vindeau și cumpărau mărfuri, făceau contrabandă. Marea Neagră îi hrănea pe toți. „La Odessa... am remarcat o abundență de resurse, la care nu s-ar fi așteptat cineva într-o țară care intrase de trei ani într-un mare și crâncen razboi (...) Era o evidențiere a imenselor resurse ale marelui imperiu rus.”¹ Max Goldstein — născut la 1 ianuarie 1899 — avea 19 ani în 1918. Căuta ceva care să îi aparțină, un loc unde să fie acasă. Încerca să-și croiască un destin într-un context neprielnic. În august 1916, România intrase în război de partea Antantei. În următoarele săptămâni armata română a suferit înfrângeri grele. Puterile Centrale au ocupat Bucureștiul la începutul lunii decembrie. Familia regală, guvernul, administrația s-au retras la Iași. Cum Max Goldstein urma să fie încorporat a preferat să dezerteze și să fugă în Rusia pentru a scăpa de închisoare. După abdicarea țarului Nicolae al II-lea, la 14 martie 1917, armata rusă bătea în retragere, soldații ruși părăseau tranșeele în masă, imperiul pravoslavnic cădea în haos. Populația orașelor, înfometată, ieșea în stradă pentru a protesta. Cerea pâine și încheierea păcii. Când ajunge la Odessa, Max Goldstein se alătură dezertorilor români de aici. O lună mai târziu, 25 octombrie/7 noiembrie, bolșevicii preiau puterea după un puci al Gărzilor Roșii. Liderii lor erau Lenin & Troțki. Eroul nostru se lasă purtat de damful revoluționar care străbătea fostul Imperiu. Părea că se deschide o lume nouă — în care spera să aibă șansa lui.

Auzise despre Racovski și Bujor încă din țară. Conduceau Partidul Social-Democrat Român (PSDR) și presa de stânga. Cristian Racovski — moșier, un om foarte bogat — finanța *România muncitoare*. Povestea cu proletariatul care face revoluție este un clișeu mincinos. Liderii bolșevici nu erau muncitori,

¹ Grigore Procopiu, *op. cit.*, pp. 42-43.

ei nu proveneau din fabrici. Nu erau lumpeni sau niște sărăncoci. Erau școliți, destui aveau titluri nobiliare, ca Lenin, Kollontai, Dzerjinski... Alții erau burghezi înstăriți, „respectabili”, înși cu ocupații bănoase — medici, profesori, gazetari, arhitecți, notari, artiști, antreprenori. Nu cum descriesese Marx, cu o generație mai devreme, că proletarii aveau să facă revoluția și să îngroape burghezia. Max Goldstein îl știa pe Racovski de la mitinguri, unde ataca oligarhia românească — o considera vinovată de toate relele. Avea să dispară la groapa de gunoi a istoriei. Războiul era prilejul cel mai nimerit să încheie această răfuială. *Să dăm de-a dura cu burjuii!* suna un slogan popular. Ziarele, indiferent de orientare — *Universul*, *Dimineața*, *Adevărul* —, remarcă aparițiile lui la mitinguri. Era un orator popular, avea charismă. La Odessa, Racovski face figură de mare lider revoluționar. Aici se află o numeroasă colonie de refugiați români. Parlamentari, afaceriști, rentieri, negustori avuți, intelectuali, moșieri, înși cu averi, capabili să-și plătească refugiul departe de casă. La Odessa lumea românească se reproduce inevitabil, în mod spontan. Întâi avem o subțire pătură bogată și instruită, elita. Urma, o treptă mai jos, o masă de intermediari care se întrețineau exercitând diferite profesii. Apoi venea majoritatea. Sărăcime, dezertori, lumpeni etc., unde se plasa și Max Goldstein. Adeziunea lui este de la sine înțeleasă. Resentimentele lui în această Românie în mic de la Odessa se mențin puternice. Detesta pe cei avuți și instruiți. Era prima dată când „se freca” de ei. Reușește să se afle în anturajul lui Racovski, ca gardă de corp, calitate în care îl însoțește pretutindeni — în port, în oraș, în localurile unde se făcea politică. Era foarte mândru de misiunea lui pe lângă marele om. Nu știa, dar era cea mai reușită perioadă din scurta lui viață. Părea, în sfârșit, să-și fi găsit un rost. Se evidențiază prin fanatism și accese de violență. Voia să-și arate devotamentul și arăta mult zel. Ținta atacurilor o constituie mai ales colonia de refugiați